

**AMIR TEMUR SIYMOSINING G‘ARB TARIXSHUNOSLIGIDAGI TALQINI
VA EVOLYUTSIYASI**

Fahriddinova Shodiyona Bahriddin qizi

Namangan davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti,

Tarix yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Email: shodiyonafahriddinova006@gmail.com

Tel: +998 95 041 30 06

<https://orcid.org/0009-0005-4089-9297>

Ilmiy rahbar: R. M. Akbarov

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19429492>

Annotatsiya: Mazkur maqolada Amir Temur siymosining G‘arb tarixshunosligida o‘rganilishi, uning tarixiy shaxs sifatida baholanish jarayoni hamda turli davrlardagi talqinlari tahlil qilinadi. G‘arb olimlari tomonidan yaratilgan asarlar asosida Temur shaxsining harbiy sarkarda, davlat arbobi va siyosiy strateg sifatida yoritilishi ilmiy jihatdan ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada Temur haqidagi qarashlarning evolyutsiyasi, manbaviy asoslari va zamonaviy talqinlari ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Amir Temur, Amir Temur tarixi tarixshunosligi, G‘arb tarixshunosligi, Temuriylar davlati, tarixiy manbalar, sharqshunoslik, Jan-Pol Ru, Beatrice Forbes Manz, Justin Marozzi, Ruy Gonsales de Klavixo.

**ИНТЕРПРЕТАЦИЯ И ЭВОЛЮЦИЯ ОБРАЗА АМИРА ТЕМУРА В
ЗАПАДНОЙ ИСТОРИОГРАФИИ**

Аннотация: В данной статье анализируется изучение личности Амира Темура в западной историографии, процесс его оценки как исторической личности, а также интерпретации в различные исторические периоды. На основе трудов западных учёных рассматривается освещение Темура как военачальника, государственного деятеля и политического стратега. Кроме того, в статье раскрываются эволюция взглядов на Темура, их источниковая база и современные интерпретации.

Ключевые слова: Амир Темура, историография истории Амира Темура, западная историография, государство Темуридов, исторические источники, востоковедение, Жан-Поль Ру, Беатрис Форбс Манз, Джастин Мароцци, Руй Гонсалес де Клавиго.

INTERPRETATION AND EVOLUTION OF AMIR TEMUR’S IMAGE IN WESTERN HISTORIOGRAPHY

***Abstract:** This article analyzes the study of Amir Temur’s figure in Western historiography, the process of his evaluation as a historical personality, and interpretations across different historical periods. Based on the works of Western scholars, the article examines the representation of Temur as a military commander, statesman, and political strategist. It also explores the evolution of views on Temur, their source base, and modern interpretations.*

***Keywords:** Amir Temur, historiography of Amir Temur’s history, Western historiography, Timurid state, historical sources, Oriental studies, Jean-Paul Roux, Beatrice Forbes Manz, Justin Marozzi, Ruy González de Clavijo.*

KIRISH. Amir Temur shaxsi va uning asos solgan saltanati jahon tarixida muhim o‘rin tutadi. Shu bois uning faoliyati nafaqat Sharq, balki G‘arb tarixshunosligida ham katta qiziqish uyg‘otgan. G‘arb tarixchilari tomonidan Temur shaxsini o‘rganish jarayoni bir necha asr davomida shakllanib, turli metodologik yondashuvlar asosida rivojlanib bordi. Ushbu jarayonni tarixiy bosqichlar asosida tahlil qilish Temur siymosining G‘arb ilmiy tafakkurida qanday shakllanganini aniqlash imkonini beradi.

G‘arb tarixshunosligida Amir Temur siymosining o‘rganilishi uzoq tarixiy jarayonni tashkil etadi. Ushbu jarayonni metodologik yondashuvlar va manbaviy asoslarning o‘zgarishiga ko‘ra quyidagi asosiy bosqichlarga ajratish mumkin:

- 1-bosqich – XIV–XV asrlar (dastlabki manbalar davri).
- 2-bosqich – XVI–XVII asrlar (Uyg‘onish davri talqinlari).
- 3-bosqich – XVIII asr (ma’rifatparvarlik davri).
- 4-bosqich – XIX asr (professional tarixshunoslik shakllanishi).
- 5-bosqich – XX asr (zamonaviy ilmiy yondashuvlar).
- 6-bosqich – XXI asr (global tarix yondashuvi).

Dastlabki manbalar davri (XIV–XV asrlar). Amir Temur haqidagi dastlabki ma’lumotlar Yevropaga asosan diplomatik elchilar va sayohatchilar orqali kirib kelgan. Bu davrda yaratilgan asarlar Temur shaxsini bevosita kuzatuvlarga asoslangan holda yoritgani bilan ahamiyatlidir.

Xususan, Kastiliya qiroli Genrix III elchisi Ruy Gonsales de Klavixoning “Embajada a Tamorlán” (1406) asari alohida o‘rin tutadi. Ushbu kundalikda Samarqand shahri, Amir Temur saroyi, davlat boshqaruvi, marosimlar hamda hukmdorning shaxsiy fazilatlarini haqida batafsil

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

ma’lumotlar berilgan. Klavixo Temurni kuchli markazlashgan davlat barpo etgan hukmdor sifatida tasvirlaydi [1].

Uyg‘onish davri talqinlari (XVI–XVII asrlar). Uyg‘onish davrida Amir Temur shaxsiga qiziqish ortgan bo‘lsa-da, bu davrdagi asarlar asosan umumiy tasvir va rivoyatlarga asoslangan edi. Ilmiy tahlil hali yetarli darajada shakllanmagan bo‘lib, Temur obrazi ko‘proq adabiy va publitsistik ruhda yoritilgan.

Shu bilan birga, aynan shu davrda Temur G‘arb tafakkurida qudratli sarkarda va buyuk hukmdor sifatida shakllanib bordi.

Ma’rifatparvarlik davri (XVIII asr). XVIII asrga kelib Yevropada Sharq tarixini ilmiy asosda o‘rganishga qiziqish ortdi. Sharqshunoslik fanining shakllanishi natijasida fors va arab manbalari tarjima qilinib, ilmiy muomalaga kiritildi.

Bu jarayon Amir Temur faoliyatini yanada ishonchli manbalar asosida o‘rganish imkonini yaratdi.

Professional tarixshunoslik bosqichi (XIX asr). XIX asrda Yevropada professional sharqshunoslik maktabi shakllandi. Markaziy Osiyo tarixiga oid manbalar tizimli ravishda o‘rganila boshlandi.

Yozev fon Hammer-Purgstall o‘zining “Geschichte der Timuriden” asarida Temuriylar tarixiga oid manbalarni jamlab, ularni ilmiy tahlil qiladi. Ushbu asar Temuriylar tarixini ilmiy muhitda mustaqil tadqiqot obyekti sifatida shakllantirishda muhim rol o‘ynadi [2].

Zamonaviy ilmiy yondashuvlar (XX asr). XX asrda Amir Temur shaxsi va uning davlati zamonaviy tarixshunoslik metodlari asosida chuqur o‘rganildi.

Amerikalik tarixchi Beatrice Forbes Manz o‘zining “The Rise and Rule of Tamerlane” (1989) asarida Temurning hokimiyatga kelishi, siyosiy tizimi va harbiy strategiyasini kompleks tarzda tahlil qiladi. Muallif Temurni markazlashgan davlat barpo etgan siyosiy arbob sifatida baholaydi [3].

Fransuz tarixchisi Jan-Pol Ru o‘zining “Tamerlan” (1991) asarida Temurning hayoti va faoliyatini keng tarixiy kontekstda yoritadi. U Temurni turkiy-mongol an’analari davomchisi sifatida talqin qiladi [4].

Shuningdek, uning “Babur: histoire des Grands Moghols” (1986) asarida Temuriylar merosining davomiyligi va Bobur orqali Buyuk Mo‘g‘ullar davlatiga ta’siri ko‘rsatib berilgan [5].

Global tarix yondashuvi (XXI asr). XXI asrda Amir Temur shaxsi global tarix konsepsiyasi doirasida qayta talqin qilinmoqda.

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Britaniyalik tarixchi Justin Marozzi o‘zining “Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World” (2004) asarida Temurni nafaqat zabt etuvchi sarkarda, balki yirik siyosiy strateg va davlat quruvchisi sifatida baholaydi. Asarda uning harbiy yurishlari va diplomatik faoliyati keng yoritilgan [6].

XULOSA. Amir Temur siymosining G‘arb tarixshunosligida o‘rganilishi uzoq tarixiy evolyutsiyani bosib o‘tgan. Dastlabki sayohatchilar yozuvlaridan boshlangan bu jarayon keyinchalik ilmiy tarixshunoslik asosida rivojlandi.

Bugungi kunda esa Temur shaxsi global tarix va madaniyatlararo aloqalar nuqtai nazaridan keng qamrovda o‘rganilmoqda. Bu esa uning jahon tarixidagi o‘rni naqadar muhim ekanligini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Klavixo R. G. de. Embajada a Tamorlán. Madrid, 1406.
2. Hammer-Purgstall J. von. Geschichte der Timuriden. Vienna.
3. Manz B. F. The rise and rule of Tamerlane. – Cambridge: Cambridge univ. press, 2002. XIII, 231 p.
4. Roux J.-P. Tamerlan. – Paris: Fayard, 1991.
5. Roux J.-P. Babur: histoire des Grands Moghols. – Paris, 1986.
6. Marozzi J. Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World. – London, 2004.